

ОРГАНІЧНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО, ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО АГРАРНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ НА ПРИКЛАДІ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.

У статті висвітлено основні аспекти сталого аграрного розвитку Хмельницької області. Проаналізовано сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку земельних ресурсів, запропоновані основні напрями переходу до сталого, органічного землекористування.

Ключові слова: сталий розвиток; органічне землеробство; сталий аграрний розвиток, аграрний сектор, геоінформаційні технології, стале землекористування.

Постанова проблеми. Україну можна віднести до аграрних країн, де сільське господарство є однією з основних галузей економіки, яка і визначає соціально-економічні умови життя населення. Хмельницька область одна із областей, в якій досить сильно розвинутий аграрний сектор. Внаслідок інтенсивного землекористування та сільськогосподарського виробництва ґрунти поступово втрачають притаманні їм будову, властивості, знижується родючість, відбувається деградація, ерозія та забруднення ґрунтів. Виходячи з ситуації, яка склалася в нашому регіоні, необхідно шукати нові перспективи розвитку земельних ресурсів, які мають бути зорієнтовані на перехід до сталого та органічного землекористування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання, пов'язані із сталим аграрним розвитком та підвищенням економічної ефективності сільськогосподарського землекористування були об'єктом дослідження багатьох сучасних науковців. Ці аспекти досліджували у своїх роботах такі вчені як: П.М. Скрипчук, М.О. Клименко, І.К. Бистряков, Г.Д. Гуцуляк, Д.С. Добряк, М.В. Євтушенко, А.М. Москаленко, Л.В. Клименко, О.А. Брежицька, В.М. Боголюбов, А.М. Третяк та інші. Наразі ці питання залишаються досить актуальними для України, аграрних її регіонів, а особливо для Хмельницької області.

Мета статті. Метою статті є висвітлення основних аспектів сталого розвитку у аграрному секторі Хмельницької області. Аналіз сучасного стану земельних ресурсів Хмельницької області та окреслені актуальні питання впровадження сталого землекористування.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні склалася нерациональна структура природокористування та управління соціально-економічним розвитком держави, яка є неефективною та екологічно небезпечною. Сформувалася яскраво виражена сировинна спрямованість експорту, що загрожує перетворенню України на сировинний придаток розвинутих країн, що є потенційною загрозою сталому розвитку нашої держави. До потенційних внутрішніх загроз ми можемо віднести: зменшення обсягів виробництва; монополізацію економіки; зниження інвестиційної активності; падіння рівня та якості життя; зниження рівня зайнятості населення; зменшення платоспроможного попиту на товари та послуги; погіршення стану фінансової системи; державний внутрішній борг; зниження рентабельності виробництва та якості продукції; зростання кількості збиткових підприємств. Враховуючи вище перераховане, ми бачимо, що раціональне використання природних ресурсів, а особливо земельних, рух в напрямку створення сучасних фермерських господарств, використання найновіших досягнень в галузі геоінформаційних технологій, створення нових органічних операторів сільськогосподарського ринку, створить покращені еколого-економічні умови, які зможуть забезпечити перехід економіки України та регіону на шлях сталого та збалансованого розвитку.

Як ми зазначили вище, аграрний сектор – є невід'ємним компонентом сталого розвитку України. Сталий аграрний розвиток включає в собі три основні складові – екологічну, економічну та соціальну. Враховуючи сучасні тенденції щодо децентралізації, врахування інтересів громад, які зацікавлені в економічному розвитку свого регіону, перехід до органічного землеробства в контексті сталого розвитку, дасть можливість не лише покращити економічну ситуацію, але й знизить навантаження на навколишнє природне середовище, покращить соціальне середовище за рахунок зниження рівня захворюваності населення через зменшення застосування хімічних засобів захисту рослин при веденні інтенсивного землеробства, що досить чітко прослідковується в аграрних регіонах України, а зокрема на території Хмельницької області. Разом взаємодіючи, соціальні, екологічні і економічні складові, функціонуючи та доповнюючи один одного, утворюють стійку систему, завдяки якій людство здобуває життєво необхідні ресурси, задовольняє свої економічні та соціальні потреби, зберігає навколишнє природне середовище для себе та наступних поколінь. Надходження від сільськогосподарського виробництва є одним з основних бюджетоутворюючих секторів економіки, частка якого у зведеному бюджеті Хмельницької області за останній рік становить 20 відсотків, а також займає друге місце серед секторів економіки у товарній структурі експорту. Площа ріллі в обробітку по всіх категоріях господарств складає 1254 тис. гектарів. У сільськогосподарських підприємствах зайнято близько 27 тис. осіб. Протягом останніх років намітилися позитивні тенденції щодо стабілізації та нарощування обсягів виробництва рослинницької продукції за рахунок впровадження високорентабельних технологій вирощування [1]. Сільськогосподарську діяльність у регіоні провадять понад 306 тисяч особистих селянських господарств та 1541 господарюючий суб'єкт, у тому числі 1047 фермерських господарств. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України загальна кількість органічних операторів на території

Хмельницької області всього 21, зальна площа органічних сільськогосподарських земель трохи більше 11000 га. і 9281 га землі з органічним статусом. Безсумнівним лідером по кількості органічних операторів і площах органічних сільськогосподарських земель є Одеська область (більше 100 тис. га органічних земель) і Херсонська область (більше 75 тис га органічних земель). Надзвичайно негативна ситуація спостерігається в сусідній Чернівецькій області, яка історично славиться своїми садами і плодовими культурами, де кількість операторів органічного ринку взагалі рівна нулю (рис. 1). Шляхом орієнтації аграрного сектора на органічне землеробство йдуть більшість високорозвинених країн світу, що позитивно впливає на здоров'я населення та стан довкілля, відповідає концепції сталого, врівноваженого розвитку.

Мал. 1. Органічна карта України

Висновки. Враховуючи вище наведені аргументи, ми можемо зробити висновок, що інноваційні перспективи розвитку земельних ресурсів, мають бути зорієнтовані на сучасні геоінформаційні технології, перехід до сталого та органічного землекористування, що дасть можливість: покращити економічну ситуацію; знизить навантаження на навколишнє природне середовище; покращить соціальне середовище за рахунок зниження рівня захворюваності населення; покращить інвестиційну активність регіону; підвищить рівень та якість життя; підвищить рівень зайнятості населення; покращить стан фінансової системи регіону; підвищить рентабельність виробництва та якість продукції; зменшить кількість збиткових підприємств.

Список використаних джерел

1. План заходів з реалізації Стратегії регіонального розвитку Хмельницької області на 2018-2020 роки [Інтернет ресурс]: // Офіційне інтернет-представництво Хмельницької обласної державної адміністрації. – Режим доступу: <https://adm-km.gov.ua/wp-content/uploads/2018/05/2018-2020.pdf>

УДК 911.2:551.438.5(477.43/.44)

О.В. Рябоконт - к.г.н., проректор з науково-педагогічної роботи КВНЗ “Вінницька академія неперервної освіти”

НАЛІЗ ТА ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ГІДРОЛОГІЧНОЇ ГРУПИ НАТУРАЛЬНО-АНТРОПОГЕННИХ ЛАНДШАФТІВ ПОДІЛЛЯ

У статті проаналізована гідрологічна група натурально-антропогенних ландшафтів, яка відіграє важливу роль на території Поділля. Методологічною основою дослідження гідрологічної групи натурально-антропогенних ландшафтів є концепція взаємозалежності суспільства і природи – активно діючих між собою складових ландшафтної сфери Землі, що динамічно розвиваються у просторі та часі. У сучасному ландшафтно і екологічно дестабілізованому середовищі, переважно під дією антропогенного чинника, спостерігається швидка зміна структурної організації геокомпонентів і ландшафтних комплексів. Це призвело до функціонування трьох груп ландшафтних комплексів натуральних, антропогенних і натурально-антропогенних. Врахування значущості провідних геокомпонентів, що сприяють зародженню натурально-антропогенних ландшафтів та відповідних їм проявів ландшафтоформуючих процесів, дає можливість розділити натурально-антропогенні ландшафтні комплекси на окремі групи, однією з яких є гідрологічна.

Ключові слова: ландшафт, гідрологічна група, Поділля, натурально-антропогенні ландшафти.

Постановка проблеми. Проаналізувавши історію вивчення ландшафтів, велику увагу вчені приділяли натуральним або антропогенним ландшафтам але зовсім не звертали увагу на натурально-антропогенні